

L'ús del casc

per David Casellas

Malgrat que pel títol pugui semblar que volem fer una dissertació sobre educació viària, aquest no és el nostre objectiu, sinó que ens referim a un altre ús del mot *casc*. Si heu escoltat la nostra estimada televisió catalana, us haureu adonat de l'ús continuat de *casc antic*, en lloc de *barri vell* d'una ciutat. Quan a la televisió parlen del casc antic, sempre ens queda el dubte de saber de què parlen: ¿d'un casc dels primers motoristes —i, per tant, molt antic— o d'un barri d'una ciutat? En una ciutat com Girona, mai de la vida, a cap gironí, no se li acudiria de parlar del *casc antic*, i suposo que això no és degut a cap diferència rellevant entre el barri vell de Girona i el d'altres poblacions. A Barcelona, per exemple, el nom tradicional del barri és *Ciutat Vella* (mai no se'n acudiria parlar de la *ciutat antiga*). Doncs, per què parlen del *casc antic*? Potser ja és hora que els qui dirigeixen els mitjans de comunicació s'adonin que la llengua barcelonina està molt més castellanitzada que els parlars d'altres contrades, i que no és bo que intentin fer-nos perdre les formes genuïnes als qui encara les conservem.

Evidentment, això no passa únicament amb aquest mot. I, per no fugir de l'educació viària, podem citar també el cas del *cinturó*, un mot que alterna amb *ronda* i que després es converteix en el *cinturó de ronda*, on s'empren dos mots que tenen el mateix significat, un exemple clar de redundància. Si no hi ha necessitat de tenir dos mots que designin exactament el mateix, menys es veu la necessitat de crear-ne un altre amb la unió d'aquests dos. I, per a més inri, totes tres formes han estat admeses en el nou diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). En el diccionari Fabra només hi constava el *camí de ronda*; sembla, però, que una *carretera de ronda* només té la diferència d'amplada i de paviment respecte al *camí de ronda*, per la qual cosa ens sembla molt més justificat d'usar el mot *ronda* i prou (ningú no havia parlat mai d'un *camí de cinturó*). Però, diantre!, és molt més senzill d'accontentar tothom introduint en el diccionari tres formes lingüístiques diferents per a anomenar el

mateix concepte que no pas fer una tria. A més, per acabar-ho d'adobar, també existeix el sinònim *circumval·lació*.

En canvi, en una altra construcció moderna, molt usada actualment en les carreteres, el diccionari del IEC encara no s'ha definit respecte a cap mot: *plaça rodona*, *giratori*, *rotonda*. Potser aquesta indefinició fa pensar que la forma correcta és *plaça rodona* i que no cal entrar-la en el diccionari, ja que simplement és el resultat d'ajuntar un nom i un adjectiu ja existents. Igualment, *giratori* és un mot que, tot i no constar en cap diccionari, és possible de crear a partir de l'adjectiu *giratori* -òria (igual com ha passat amb mots semblants, com *ambulatori*). En canvi, *rotonda* és un mot ja existent en el lèxic d'arquitectura, però amb un altre significat; per tant, és molt probable que aquest ús sigui per influència del castellà, llengua que admet aquest altre significat del mot.

Nosaltres, doncs, aconsellem d'emprar:

- *barri vell* d'una ciutat
- *Ciutat Vella* (nom tradicional a Barcelona)
- *ronda* i prou
- *giratori* (o *plaça rodona*)

